

**Сви пишу исто,
а ми истинито**

Уторак, 06. Јун 2006.

Пошта

Редакција

Претплата

Маркетинг

Архива

Од среде 24.маја у продаји је број 74. на киосцима "Штампе" и "Политике" . Наредни број излази у среду 7. јуна.

РАСПРАВА

MARKETING BUSINESS SYSTEM

Србија и Црна Гора у ЕУ: Основна питања и одговори
За и против Европске уније

Пише: *Мирослав Н. Јовановић*

(Захвалан сам Драгошу Калајићу на предлогу и подстицају да напишем ову расправу. Изнети ставови представљају искључиво лично гледиште аутора и не обавезују никог другог.)

Европска унија (ЕУ) и могуће приступање Србије и Црне Горе (СЦГ) овој међуржавној институцији у дугом року је повезана у нашој јавности са бројним недоумицама, неразумевањем, страхом, радосћу и повременим манипулацијама. Тема је вазна, широка и сложена, па постоји потреба за основним и разумљивим објашњењима. Због наведеног, Драгош Калајић ми је предложио у пролеће 2005. да напишем ову расправу једноставним речима у облику питања и одговора. Ево исхода:

• Да ли би СЦГ требало да приступи ЕУ?

- СЦГ, тј. њена влада треба да објасни разумљиво, подробно и стрпљиво народу шта значи чланство у ЕУ. Шта и када оно доноси земљи и њеним житељима, а истовремене и колико оно стаје у новцу, напорима и времену. Циљ сваке политичке одлуке мора првенствено да води бригу о добробити сопствене државе и народа. Добробит осталих држава игра наравно улогу, али сопствена долази увек на прво место. То свака држава у ЕУ, а поготово ако је она велика, јасно показује и несумњиво спроводи. Добит и цена која треба да се плати за већину ставки повезаних са приступањем ЕУ може да се процени у времену и новцу. То се мора предочити народу на разумљив начин. Рецимо: колико која ставка стаје прерачуната у месечни пензијски фонд, или колико је то километара аутопута или километара насипа за одбрану од поплаве...

Мора се увек имати на уму да се све не може и не треба мерити кроз призму новца. Поготово не чланство државе у ЕУ. Постоје многе друге велике добити, користи, права и обавезе које не

Страдија

Једини

Ми смо једина држава на свету у којој дивљање цена не утиче на инфлацију!

Већина

Наша Влада има већину у Скупштини, али нема у Влади.

Ситница

Код нас је само 30 одсто незапослених. Остали су беспослени.

Диктат

Ако је оно била диктатура, зашто нам тек сада диктирају?

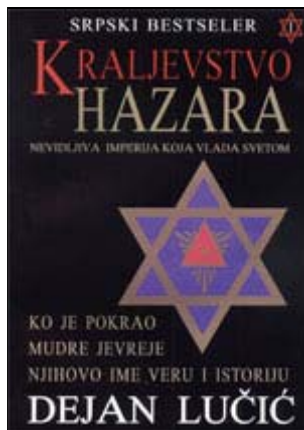
Гашење

Шта вреди што имамо фреквенције, кад смо га угасили.

Медији

Кад РРА заврши посао, најгледанији и најслушанији медиј у Србији биће - цубокс!

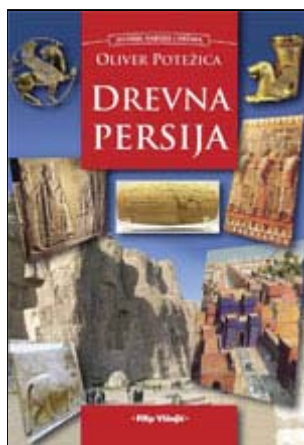
Гол

пролазе кроз новчане токове. Али финансијски моменат је битан и мора да се нађе 'на столу'. Питајте о овоме рецимо Британију, скандинавске државе, Пољску или Немачку и друге које су у ЕУ. Па када се све ово јасно објасни, нека наш народ одлучи о овако битном питању.

• **Шта треба СЦГ да учини да се квалификује за улазак у ЕУ?**

- Постоје неколико званичних и обавезних услова:
- Земља треба да је европска.
- Треба да је демократска са владавином права.
- Треба да има тржишну привреду која функционише и која може да издржи оштра правила конкуренције.

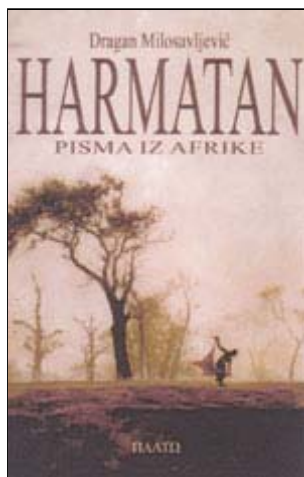

- Мора да прихвати и спроведе 'acquis communautaire'.
- ЕУ мора да има уз добру вољу и капацитет да прими нову земљу чланицу.

• **Да ли постоје и неки други услови? Који?**

Услови за приступање су такви да ЕУ може да их тумачи јако широко. Она то и чини. Земља која приступа одређеном 'клубу' мора да прихвати његова правила.

Недавно је један бриселски званичник ЕУ изјавио угледном Економист-у: 'Једном када земља поднесе молбу за приступање ЕУ, она постаје наш роб' (The Economist, 'Outgrowing the Union' A survey of EU, 25.9.2004, стр. 9 (средњи стубац). Ово значи да званичници ЕУ у преговорима о приступању земље ЕУ могу да поступају мање више по свом нахођењу у зависности од политичког тренутка, услова и потреба.

Без обзира на лепе и слатке речи упућене СЦГ, ЕУ је у стварности била сурова према СЦГ, а биће још суровија у будућности. (Када је 2005. у БЈР Македонији био утамничен владика Српске православне цркве Јован, ЕУ је једва приметно и благо протествовала против таквог поступка јер је сматрала да је такав поступак непримерен и неоправдан. Ипак постојао је изванредно благи протест ЕУ. Замислите само шта би се догодило када би неко у Србији утамничио неког бискупа или хоџу? Какав би ту тек био протест и притисак ЕУ на Србију? Када се, рецимо, понекад спорачкају припити и кад у свађи падне пар тешких речи или шамара често и одмах дође до интервенције Европског парламента, Организације за европску безбедност и сарадњу, ЕУ,... јер такав испад може да буде исход међунационалних сукоба. Србију треба одмах дисциплиновати. А када на Косову и Метохији дође до масовне, вођене и добро организоване буне, напада на оне који нису Албанци и спаљивања 30 цркава и манастира, као што је то био случај рецимо 17. и 18.3.2004. (19 убистава, уништење 600 кућа и протеривање 4.000 лица) пред очима бројних и добро опремљених НАТО трупа, тада... Истовремено треба да се сетимо 11.3.2001. када су талибански муслимани у Авганистану срушили две велике статуе Буде упркос бучном међународном дипломатском притиску да се то не чини. После таквог непотребног и неразумног рушења наведених верских објеката, дигла се огромна и снажна бука у медијима широм света.

Постигли смо ефектан по-
годак главом- у зид!

Држање

На суду смо се добро др-
жали. Док нас нису раздво-
јили.

Мирослав Марковић

Нисам ја то рекао

• Сви народи имају право
на живот, уколико друкчије
не реши „међународна
заједница“.

• Карте за Европу су у
рукама Карле дел Понте.
Она само буши -

• Хвала вам на притиску.
Дозволите да вам
попустимо!

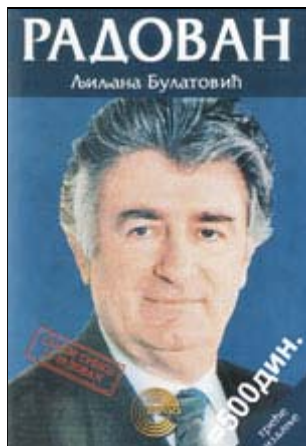
• Ако овако наставе,
Американци ће тражити и
своју (суштинску!)
аутономију у Европи!

• Није отишло све на
добош. Нешто су добили и
остали свирци.

• У демократији народ има
право да једе пасуљ и да
се опасуљи.

• Победници најпре поруше
споменике претходних
победа.

• Министар финансија
треба да зна да и поплаве
потичу из реалних извора.

Тако велика бука и политички притисак широм света су изостали када је дошло до уништења хришћанских светиња из 14. и 15. века на Косову и Метохији.) Много је тражила и тражи. Често са правом. А шта је пружено у стварности за узврат СЦГ? СЦГ је учинила и чини доста да се 'уклопи' у токове и захтеве (диктат) ЕУ. Пилуле на том путу су биле јако горке, а још горче и непријатније нас сигурно ускоро чекају. То је без икакве сумње. Без обзира на то шта СЦГ чини да се приближи ЕУ, могуће приступање ЕУ измиче. Све више и више земаља ЕУ и оне које јој приступају уводе визе за путовање држављана СЦГ. А то је оно што грађани виде, што их непосредно и несумњиво дотиче, што утиче на њихов живот и формира јавно мњење. Финансијску и другу помоћ ЕУ највећи део грађана СЦГ нити види нити осећа. Разне лепе приче, обећања, међудржавни споразуми, разне позитивне студије, тапшања по рамену званичника и слично, све је то јако далеко и недодирљиво грађанима који су истовремено и гласачи. То се често пренебрегава и заборавља.

Грађани СЦГ, поготово Срби, су често сумњичави у вези са 'уплитањем' међународног фактора. Сваки пут када је од 1990. био 'уплетен' међународни фактор, Срби су у реалном и географском (просторном) смислу увек били губитници. Срби су се и у Босни и Херцеговини изборили за Републику Српску, која је била међународно призната као саставни део те државе. Временом се под међународним притиском све то реално (али не и формално) поништава, топи и централизује. Сетите се ако то можете само једног примера од 1990. у коме су Срби нешто добили у реалном и географском (просторном) смислу, а да је ту био присутан међународни фактор?

Када је 2005. био убијен бивши либански премијер Рафик Харири, 'међународна заједница' је основала комисију за истрагу и истину о овом атентату. Таква међународна комисија није основана због атентата на премијера Србије Зорана Ђинђића који је био на власти и који је био прихваћен и слављен као велики пријатељ западног демократског света. Због чега та иста 'међународна заједница' није основала комисију за истрагу и истину о овом атентату? Да ли због тога што би могло да исплива на површину нешто непријатно и запрепашћујуће?

• Дакле ЕУ може да захтева од земље која јој приступа да учини ствари по сопственом тренутном нахођењу Уније?

- ЕУ има јако широко дискреционо право да бира кога, каквог, како и када ће да прими у своје чланство.

Од сада свака нова земља која приступа ЕУ мора да буде прихваћена од свих земаља чланица ЕУ без изузетка. Неке земље могу да то реше и изјашњавањем о новим чланицама и на националном референдуму, а исход референдума може често да буде јако неизвесан.

ЕУ има своју унутрашњу динамику и развој. ЕУ се стално мења, постаје другачија. То се нарочито огледа после источног проширења ЕУ 2004. Још раније се одлучивање у ЕУ изменило. Првобитно је ЕУ била организација у којој је Европска комисија имала врло битну улогу. Комисија је предлагала, а земље су одлучивале на основу тог предлога (заједнички метод одлучивања). Иако је овакав метод остао и даље формално на снази, стварност је постала другачија. Заједнички метод је замењен међудржавним методом. То значи да главну реч у скоро свему имају државе чланице, док је Европска комисија некако гурнута у страну. Ово се често заборавља. Може Европска комисија да каже или обећа шта год жели, али она је само врста радне заједнице. Стварна моћ у ЕУ је у рукама земаља чланица. Њих сада има 25, а биће их вероватно више.

• Речне поплаве у Србији однели су птичији грип. Хоће ли поплаве независности однети Србију?

• Добри војници су кажњени медаљом, а лоши одликовани амнестијом.

• Немамо више војне судове. Последњим српским војницима суди - паравојни суд.

• Демократија је приватна својина.

• За балканску лакрдију увек се тражи - карта више.

• Има људи који ни у овој лудници не губе разум.

• Постигнут је напредак: сад се води дијалог глувих - истомишљеника.

• Боље један тежак дијалог него два лака монолога.

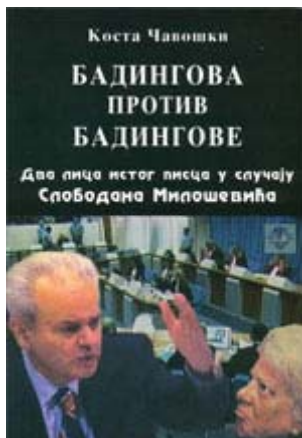
• Правда ће бити задовољена: тужилац и судија су приведени.

• Клизишта у Србији - последња фаза распада.

• Уђеш, изађеш - сва мудрост брзог секса!

• Ни Браћа Карић не могу ништа против Великог Брата!

Европска комисија је сада само врло бледа сенка ове Комисије у односу на 1980-те када је на њеном челу био Жак Делор.

• **Колико дуго трају преговори о приступању ЕУ?**

- Трају дотле док ЕУ не буде задовољна економским, политичким и општим стањем земље која јој приступа. Што се тиче временске дужине преговора и спровођења договореног у земљи пре приступања, искуство нас учи да ови преговори могу да трају око 6 година. Рецимо, Чешка је преговарала од 1998 до 2003. Словачка није задовољила услове ЕУ када је то учинила Чешка, па је почела преговоре 2000. Ипак обе земље су заједно завршиле преговоре о приступању ЕУ, и заједно су приступиле ЕУ 2004. Летонија и Литванија су такође приступиле ЕУ по овом 'скраћеном' поступку.

Постоје преседани о могућем убрзаном преговарању и приступању ЕУ по 'скраћеном' поступку, али заборавља се да постоје и преседани о 'продуженом' поступку. И поред свих планова, жеља и добре воље, улазак Шпаније и Португалије у ЕУ је 'каснио' две године. Предвиђања су да преговори са Турском могу да трају око једне деценије.

Треба имати на уму да када земља приступи ЕУ као пуноправни члан, постоји одређено раздобље прилагођавања на чланство. Рецимо, грађани земаља ЕУ из средње и источне Европе могу слободно да путују по свим земљама ЕУ, али ће моћи да се у њима легално запошљавају тек од 2011, не пре. Једино Британија, Ирска и Шведска дозвољавају неометан приступ домаћем тржишту рада држављанима земаља које су приступиле ЕУ 2004.

• **Значи када се заврше дугогодишњи преговори и када земља кандидат испуни све захтеване услове, нека од земља чланица може да спречи улаз у ЕУ?**

- Да. До сада се то није догодило, али ЕУ је чинила и мања група земаља чланица која је о томе одлучивала. Уговор о приступању нове земље ЕУ мора да се ратификује сада у свих 25 земаља чланица ЕУ.

• **Да ли територија целокупне земље кандидата мора да уђе у ЕУ?**

- У начелу да. Али и Кипар је приступио ЕУ, а Турска и даље окупира северни део земље и на том делу Кипра се не примењује правни систем ЕУ због окупације. Питање окупације Кипра ће да буде једно од горућих питања приликом преговора о приступању Турске ЕУ. Јасан захтев ЕУ ће да буде повлачење свих турских окупационих снага са територије Кипра.

У неким будућим преговорима са СЦГ, ЕУ може да изјави да државне границе унутар ЕУ не играју улогу због потпуне слободе кретања робе, људи, капитала, предузећа и предузетништва. Због тога, један од захтева и услова за приступање чланству ЕУ, ова организација може, понављам може (али не мора) да буде захтев је да се СЦГ 'одрекне' Косова и Метохије. То лако може да буде 'свилени гајтан' око нашег врата.

Кипар треба да се уједини што је разумљиво. А што се тиче Србије и Косова и Метохије, то ће се видети ускоро. Ако заиста државне границе не играју улогу у ЕУ, нека ЕУ објасни да ли је ре-

• Амери су, најзад, добили награду за бомбардовање наше телевизије.

• Зашто Немци нису добили фреквенцију? На њихове окупације смо већ навикли!

• Свилен гајтан је поуздан материјал за предајнике и везе.

• Имаћемо телевизију коју још нико није видео!
Анђелко Ердељанин

Полтрон

• Србија ће још дуго поживети у – сећању.

• Понуђана нам западна демократија подсећа на рибарев сан.

• Своје грешке оправдавамо а туђе пребројавамо.

• Мртва уста не говоре, жива су већ ућуткана.

• Многи су га читали али је мало оних који су га прочитали.

• Паметнији попушта али шта да радимо са толиким будалама?

Јосип Ивандекић

Капиталац

• У рату између Млађана и Прлета страдали су

шен гранични и територијални спор између Британије и Шпаније у вези са Гибралтаром?

• **Да ли ЕУ може да се меша у унутрашње ствари земаља?**

- Да. ЕУ се не меша само у унутрашње ствари земаља које јој приступају, већ и постојећих чланица. Када је рецимо Јорг Хајдер у Аустрији ушао у владу 2000, тада су остале земље ЕУ спровеле билатерално замрзавање односа са Аустријом чак и пре него што је нова влада начинила било какву грешку.

Пошто се ЕУ меша не само у састав влада земаља чланица, већ у у водство политичких партија у земљама чланицама, многи у ЕУ се озбиљно питају да ли треба и даље преносити националну сувереност на политички удаљену 'бриселску бирократију'.

Још један пример. Устав је највиши правни акт сваке суверене земље. Али шта се догодило код нас. Без 'добрих услуга' (како се то каже дипломатским језиком) високог представника ЕУ за спољну политику Хавијера Солане не би било ни 'Уставне повеље' али ни њеног 'Анекса' који се даје парламентима само на формалну 'оверу'. Многи се питају: а где је ту демократска процедура и јавна расправа о најважнијем правном акту једне суверене државе? Како може једна шачица људи да донесе овакав акт иза затворених врата, а да истовремено прича о отворености и демократији?

• **Шта је 'acquis communautaire' (аки комунитер)?**

- 'Аки' је целокупно тело важећих закона, правих обичаја и праксе ЕУ. Његов обим се процењује на око 80.000 страница. Свакодневно се доносе нови закони у Бриселу. У просеку преко 2.000 годишње. Има и таквих који зову овај систем 'факс демократија': главни градови земаља чланица ЕУ свакодневно примају такве 'радне налоге' које морају да спроведу у својој земљи. Земље чланице ЕУ из централне и источне Европе се сећају сличних 'налога' које су добијале до краја 1980-тих из Совјетског савеза.

• **Шта регулише 'аки'?**

- Највећи део аки-ја регулише функционисање јединственог тржишта ЕУ. То је врло подробна и свеобухватна регулатива.

Али то није све. У духу акија је и постојање неписане политичке култура и правила понашања. То значи да се даје значај политичкој части и моралу. Ако неки изабрани политичар, поготово на вишој и високој јавној функцији нешто згреши (за време свог мандата или пре њега, а то исплива у јавност), његова или њена политичка каријера је завршена. Наравно, то зависи и од врсте 'греха' (да ли неки министар има љубавника или љубавницу, да ли се неко швалерао за сопствене или државне паре; да ли је то било у радно време или ван њега;...). Али нема никакве милости према онима који су имали било какве везе са трговцима људима или дрогом, или са онима који су примили мито. Такви су без икаквог моралног кредибилитета и потпуно су неприхватљиви. Такви политичари, ако имају имало части, сами се заувек повлачење са функције и касније, као обични грађани, воде поступак да покушају да скину љагу са свог имена. Вредело би погледати наше политичаре кроз овакву лупу.

шлемови на усијаним главама.

• Да су нам узели 40 посланичких мандата као ми њима, па хајде де, али два - то се не може толерисати.

• Углађени и Свилени били су одличан пар - до јаја.

• Годишња пензија професорке је сасвим довољна - једнака је месечној посланичкој плати.

• Веља Капиталац асвалтирао нову странпутицу у медијском простору Србије.

• Вељу Капиталца нешто издао глас. како ли ће сада да одговара на провокације МЕДИОкритета?

• Ако свако министарство оформи по једно - две агенције, који ће нам онда министарства!

• Код нас се лопови деле на обичне и поштене.

• Кад је жена - човек, онда није битно које је националности - само да није Соња, Борка, Наташа...

• Полиција је ухватила „Часни суд“. а стално причамо да је извршна власт одвојена од судске.

• **Да ли је спровођење акија скуп?**

- Да, изузетно. Само спровођење акија који се тиче заштите животне околине (320 законских аката) у 10 земаља које су приступиле ЕУ у мају 2004. изискује средства у висини €110 милијарди. (The European Voice, 28.3.2003, стр. 14.) Али обратите овде пажњу, то је само једна од многих димензија акија. Остале се тичу пољопривреде, трговине, техничких и других стандарда, транспорта, статистике, етикетирања робе, заштита потрошача, транспорта,... Аки рецимо прописује и стандарде за дужину мердевина. Недавно су се разбеснели амстердамски перачи прозора јер је испало да су њихове мердевине сувише дугачке и због тога нису у складу са правилима ЕУ која се тичу заштите на раду. (The Economist, 'Outgrowing the Union' A survey of EU, 25.9.2004, стр. 15. десни стубац)

• **Да ли ЕУ финансијски помаже земље које јој приступају? Колико?**

- Помаже. Земље које су приступиле ЕУ 2004 су примиле €45 милијарди у раздобљу 2000-06. Уз ову главну помоћ (програм Агенда 2000) је пристигло још неколико милијарди кроз разне 'мини' програме.

• **Да ли су та средства од €45 милијарди довољна за потпуно спровођење свих димензија акија? Само за димензију заштите природне околине овим земљама је потребно бар двоструко више средстава.**

- Та средства од €45 милијарди и још неколико милијарди из других извора ЕУ нису довољна. Земље морају саме да се снађу за та додатна средства: кредити, снижење одређених издатака, прерасподела постојећих средстава...

• **Због чега је важно спровођења акија?**

- Ако, рецимо, нека фабрика која испушта отровне гасове не угради одређене скупе филтере, тада има ниже трошкове производње и ремети конкуренцију на тржишту. То је недопустиво на јединственом тржишту ЕУ.

• **Да ли постоје изузеци?**

- Да, али нису јако чести. Они важе само за оне који су већ у ЕУ. Британија није ни у Шенгенској, али ни у еурозони. Нове земље које приступају ЕУ мора да прихвати и спроведу аки у целини. Једино о чему може да се преговара је дужина периода прилагођавања и могућа финансијска помоћ.

• **Шта се добија прихватањем и спровођењем акија?**

- Добијају се више ствари:

- Приступ резултатима огромног научно-истраживачког рада у који ништа није уложено од стране земље која приступа ЕУ.

• Шта је оном Полиграфологу са Шифроване ТВ – хоће човек и да суди и да влада.

• Претварање криминалаца у заштићене сведоке представља модеран начин повезивања судства са мафијом.

• У нападу савести министар рата поднео оставку.

• Док њима не смркне, нама неће сванути. Зато нису довољни само урагани . ни муџахедини.

• Срби су постали равноправни са Ромима - у пребирању по контејнерима.

• Ако лаже дугачки нос, не лаже рог.

• Похапсио је 12 хиљада грађана и ником ништа, а кад њега ћоркираше само један дан - чуло се до Бога.

• Од толико распродаја имаћемо велике користи - хвале се владини и неовладини мафијаши.
Слободан Ж. Тирнанић

- Стандардизација производа. Ако неко жели да извози робу у ЕУ, тада она мора да одговара стандардима ЕУ иначе таквом робом не може да се тргује са ЕУ.

• **Колики је годишњи буџет ЕУ?**

- Око €100 милијарди. У њега уплаћују земље чланице средства по врло компликованој формули али у главном у складу са привредном снагом земље.

• **На шта се троши буџет?**

- пољопривреда 50%

- регионални и социјални развој 30%

- администрација 5%

- остало 15%

• **Да ли ће се буџет ЕУ повећати после уласка 'сиромашних' земаља са истока?**

- Буџет ЕУ се одређује на основу плана – финансијске перспективе која се доноси за раздобља од по 7 година. (И у ЕУ постоји 'централно планирање' али га нико тако не зове.) Његов максимални ниво је 1,27% од укупног друштвеног производа свих земаља чланица ЕУ. Земље које су нето уплатиоци у буџет заступају становиште да он треба да буде највише 1% укупног друштвеног производа ЕУ. Европска комисија је предложила €1.000 милијарди за Финансијску перспективу (дугорочни буџет ЕУ) за раздобље 2007-13. Тешки преговори о новој финансијској перспективи су одредили своту од (само) €862 милијарде. ЕУ постаје много мање издашна него што је то био случај у прошлости.

• **Да ли је ЕУ јединствена организација?**

- Не. Унутар ЕУ постоји више слојева. Формални слојеви:

- 12 земаља које су прихватиле евро и остале које нису

- земље које су у Шенгенској зони и оне ван ње

- земље чији држављани имају пуно право на запошљавање широм ЕУ и оне које то још немају

- земље које имају пун приступ пољопривредном фонду, а то су 15 'старих' земаља чланица ЕУ. Нове земље чланице из средње и источне Европе ће имати пуни приступ том фонду тек од 2013. До тада ће да добијају средства 'на кашичицу'.

Неформални слојеви:

- Француско-немачко језгро ЕУ заједно са земљама Бенелукса које су биле за продубљивање постојеће интеграције у ЕУ.

- Британија, Скандинавија и понека 'нова' земља са истока (Пољска) су против продубљивања интеграције. Британија се снажно залаже за стално проширење ЕУ. На тај начин жели да разводи и ослаби француско-немачко језгро ЕУ.

• **Како функционише ЕУ?**

- ЕУ има хибридну структуру. Нема ни једне друге међународне организације или државе која функционише на сличан начин. Речено на врло упрошћен начин: Европска комисија самостално подноси предлог (без овог предлога нема никакве акције) Савету министара који одлучује и ако је потребно мења поднети предлог заједно са Европским парламентом. Донета одлука се враћа Комисији на извршење. Савет Европе кога чине председници држава или влада 25 чланица ЕУ доноси главне политичке одлуке и смернице за ЕУ. Европска комисија је јединствени орган јер је она предлагач, извршилац, истражитељ, судија у одређеним случајевима, порота и извршилац. Све то у исто време. Нема јасног, разумљивог и уобичајеног разграничења власти на политичку, извршну, истражну и судску. Европски суд је правна инстанца ЕУ.

• **Да ли је ово разумљиво просечном грађанину ЕУ?**

- Није. Разумљивост је основа демократске легитимности. Многи говоре о 'демократском дефициту' у ЕУ. Највећем делу грађанства ЕУ као интеграциони пројекат је нешто апстрактно, нешто што је донела политичка елита често иза леђа јавности. Пример је увођење евра. Или источно проширење. Мало њих је имало могућности да се изјасни о тако важним питањима на референдуму.

Једна од опипљивих ствари коју су видели грађани је нестанак пасошке и царинске контроле у зељама које су у оквиру Шенгенског споразума.

Еуробарометар, институција ЕУ која спроводи анкете, бележи опадање подршке јавности 'европском пројекту' у земљама чланицама. То се огледа и у сталном опадању изласка бирача на гласање за Европски парламент које се догађа сваких пет година почевши од 1979. Само 45% бирача је изашло на ове изборе 2004. Али када се ради о питању као што је то Устав ЕУ, рекордних 70% Француза је изашло на изборе, а њих 55% је томе рекло не. На тај начин су Французи изразили своје негодовање о путу којим иде ЕУ и казнили су политичку елиту која се делом арогантно односила према народу као потрошачу, а не као бирачу. Исто се догодило и у Холандији. Не заборавимо да су Француска и Холандија земље оснивачи и даваоци главног темпа процесу европске интеграције у пређашњих пола века.

• **Да ли су 'преварене' земље из средње и источне Европе које су приступиле ЕУ 2004?**

- Не баш. Знале су да је ЕУ организација која се мења. Очекивања су им била изневерена. Када су кренуле на пут ка приступању ЕУ почетком 1990-тих, ЕУ је била врло издашна организација која је помагала своје неразвијене регионе. Када су нове земље ушле у ЕУ 2004, виделе су да је ЕУ врло захтевна у погледу акција, али није више тако издашна као што су то очекивале нове земље.

- Скупи захтеви око спровођења акција су се појачали.
- Средства у буџету су остала мање више иста, али се не деле више на 15 већ на 25 земаља.
- Новопридошле земље ће по клизној скали да почну да добијају средства из пољопривредног фонда тако да ће да се изједначе са старим ЕУ(15) земљама тек 2013.
- Грађани новопридошлих земаља имају право на слободно и неограничено путовање и боравак по целој ЕУ. Али колико народа у просеку путује у иностранство? Можда 5%.
- Грађани новопридошлих земаља немају пуно право на рад у земљама 'старе' ЕУ. Сезонски послови су дозвољени као и раније, ако постоји тражња за њима. Пуно радно право ће да стекну тек од 2011 јер се 'старе' земље ЕУ (посебно Немачка, Аустрија и Француска) боје претеране имиграције. (Sinn, H. (2004). 'EU enlargement, migration and the new constitution', CESifo Working Paper No. 1367, str. 17.) Британија, Ирска и Шведска су једине земље које су отвориле домаће тржиште радне снаге за мигранте из новопридошлих земаља ЕУ.

• Испада да су земље централне и источне Европе очекивале од уласка у ЕУ једно, а на крају добили нешто сасвим друго?

- Тачно. Добиле су много, много мање у односу на оно шта су очекивале.

• Који су први видни ефекти на земљу која приступа ЕУ?

- Први ефекат је повећање цене хране. То су добро осетиле земље које су приступиле ЕУ 2004. ЕУ стимулише пољопривредну производњу уз помоћ гарантованог откупа по релативно високим ценама. То је удар на доходак оних који имају фиксна примања. Истовремено долази и до пораста цена некретнина.

Остали видни ефекти укључују олакшање одласка на студије у друге земље чланице ЕУ. Млади ово масовно користе. Затим, долази до одстрањивања из саобраћаја возила која загађују околину. Нема више загушујућег и загађујућег опасног дима на улицама и путевима. Али долази и до почетка отварања врата за навалу легалних и нарочито илегалних имиграната и очајника из развијеног света.

Економски раст може да повећа благостање земље, али то зависи од расподеле дохотка. Ово може да се види и осети тек у дужем року.

Треба имати на уму да чланство у ЕУ није несумњива гаранција економске сигурности и напретка. У Немачкој је незапосленост највећа од 1930-тих година. У Француској је исто 10% радно способних незапослено без изгледа да се ова ситуација ускоро промени на боље. Источно проширење ЕУ поједини сада виде као улазак земаља у ЕУ које су носиоци културе која је туђа 'Европи' јер су ове нове земље чланице собом донеле систем који је заснован на ултра-либералној економској политици, ниским порезима, ниским зарадама и слабој заштити на раду. Други сматрају да је баш то, конкуренција уз помоћ нижих пореза и социјални дампинг, оно што је потребно да се убризга нови елан у привреду ЕУ.

У сваком случају, источно проширење ЕУ 2004. је створило одређену врсту видног замора, чак алергије, поготово у Француској али и у одређеном броју других земаља чланица ЕУ, према новим проширењима ЕУ. (G. Parker i H. Simonian, 'De Villepin blames EU malaise on enlargement', Financial Times, 27.1.2006; G. Parker i C. Condon, 'Some Balkan states may find EU's door closed', Financial Times, 07.4.2006). И Немачка, као и Француска, шаље отворене сигнале и поруке Балканским земљама које још увек нису на путу преговора о чланству у ЕУ. Немачка предлаже специјално партнерство са ЕУ, али не и улазак у ЕУ. (E. Krasniqi i M. Beunderman, 'Merkel moots 'privileged partnership' for Balkans', EUobserver, 17.3.2006.) Сетимо се да су Француска и Немачка оснивачи ЕУ и да њихово мишљење и одлука имају посебну важност и тежину у ЕУ. Дакле проширења ЕУ су могућа у будућности, али ће она много теже да се прихвате и спроведу.

• **Какви су изгледи за убирање повољних економских ефеката од приступања ЕУ у дугом року?**

- Врло повољни, али не и загарантовани. Све земље које су приступиле ЕУ, посебно периферне су повећале свој привредни раст у дугом року. Али то је дуги рок. До њега треба стићи. Погледајте Ирску. Од релативно заостале земље, она је данас најдинамичнија у ЕУ. И Грчка се развила, али не тако успешно као и Ирска.

Процене су да је земљама централне и источне Европе потребна бар једна генерација (око 30-так година) да достигну просечни ниво дохотка по становнику старих 15 земаља ЕУ. (Fisher, S., R. Sahay i C. Végh (1998). 'How far is eastern Europe from Brussels?', IMF Working Paper, WP/98/53, str 28. Economic Commission for Europe (2002). Economic Survey of Europe 2002 No.1. New York: United Nations, str. 183.)

• **Шта занима ЕУ у СЦГ?**

- Политичка стабилност и саобраћај. Стварање ЕУ је почело 1952. (Европска заједница за угал и челик) првенствено због очувања мира, слободе и спречавања ратова.

СЦГ је изгубила добар део геополитичког значаја који је имала током протеклих 150 година највише због тога што се свет променио. Али СЦГ је добила нову димензију геополитичког значаја. Све земље у окружењу СЦГ могу за одређено време да се нађу у чланству ЕУ. Када се то догоди, СЦГ може да постане 'црна рупа' на мапи Европе. Због тога ЕУ занима да укључи у своје чланство и СЦГ. Неко ће рећи да је и Швајцарска 'црна рупа' на мапи Европе. Али СЦГ није Швајцарска.

• **А наша економска снага? Тржиште?**

- Врло мало. Укупна економска 'тежина' тј. тржиште СЦГ је за ЕУ вероватно једнака 'тежини' неког мало већег града у 'старој' ЕУ.

• **Шта може СЦГ да понуди ЕУ?**

- Првенствено саобраћај и све повезано са том сфером. После долазе разне услуге.

• Шта би СЦГ добила од уласка у ЕУ?

- Добила би осигурано огромно и богато тржиште за своје производе и услуге. Истовремено би морала да отвори и своје тржиште за робу и услуге из осталих земаља ЕУ. Дошло би до снижења цена одређене индустријске робе и повољних ефеката на потрошаче. Произвођачи би били натерани да повећају ефикасност пословања и производе оно што се тражи на тржишту ЕУ, иначе прети банкрот. То може да има повољне опште ефекте на СЦГ али само у дужем року.

- Цене хране би се повећале. То се догодило у земљама средње и источне Европе које су приступиле ЕУ 2004.

- Пристигли би вероватно и одређени мањи регионални и аграрни фондови од ЕУ, али само у дужем року.

- СЦГ би била натерана да битно побољша државну управу (укључујући и смањење корупције) и судство. Ово би могла да буде једна од најзначајнијих користи за СЦГ од приступања ЕУ. Уговори би морали да се извршавају. Суд би морао да решава спорове и да пресуђује у разумном року. Ако, рецимо, неко на несрећу буде повређен и онеспособљен туђом кривицом у саобраћајној несрећи, тада би могао да буде сигуран да ће суд, ако дође до спора са осигуравајућим заводом, донети пресуду у разумном року и на такав начин да ће оштећеном бити недвосмислено надокнађена пуна начињена штета.

- Дошло би до активне и ефикасније борбе против корупције.

- Добила би се одређена шанса да земља изађе из руку неодговорних, сумњивих, нездравих и опасних политичара који воде политику и дају различите неумерене изјаве за које не полагају ни политичку ни правну ни моралну одговорност.

• Каква је будућност ЕУ?

- У ближој будућности ЕУ ће да буде ослабљена, док је њена будућност у дужем року неизвесна.

Земље чланице ЕУ су требале да ратификују нови устав ЕУ до краја 2006. Француска и Холандија су рекле не. У Британији је расположење народа против устава. У оваквој ситуацији је будућност устава ЕУ остављена по страни до 2009, а до тада ће да буде 'период за размишљање'. У сваком случају, ЕУ ће да настави да функционише по принципима договореним у Уговору из Нице 2001.

Од земље која не ратификује устав може, али не мора да буде затражено, да напусти ЕУ (и има статус као што га има Норвешка или Швајцарска – дакле ван ЕУ). Али тако нешто не може у стварности да се затражи од једне Француске или Холандије. Какав год да је исход уставне кризе у ЕУ, будућност ЕУ је у слојевитости.

Питање је када и у који ће слој унутар ЕУ да уђу земље које преговарају са ЕУ о уласку (Турска и Хрватска)? Британија је земља која се највише залаже за стално проширење ЕУ. Највећа иро-

нија је у томе што је Британија земља која је најмање интегрисана у ЕУ јер је и изван еврозоне и изван Шенгенског споразума. Британија се најснажније залаже за стално проширење ЕУ (вероватно да разводни и ослаби ЕУ), али истовремено не жели да плати свој део финансијске цене таквог проширења. То се најбоље видело крајем 2005. када се преговарало о буџету ЕУ за раздобље 2007-13. Земље источне и средње Европе које су приступиле ЕУ 2004. су биле охрабрене Британском подршком приликом свог уласка у ЕУ, али после тог приступања, исте земље су биле запрепашћене и разочаране невољом Британије да се изјасни у прилог буџета ЕУ који би олакшао прилагођавање нових земаља на чланство у ЕУ. Неки су се присетили старе приче о Данајцима и озбиљно су посумњали у поузданост Британије као партнера. (J. Cienski, G. Parker i J. Thornhill, 'Friction with UK causes Poland to look for new allies', Financial Times, 12.12.2005.)

Чињеница остаје да будућа проширења после уласка Румуније и Бугарске нису никакав стварни приоритет за ЕУ. ЕУ још увек има проблема да апсорбује 10 земаља које су јој приступиле 2004, брине је уставна криза и стање монетарне уније као најамбициознијег интеграционог пројекта. Уз то преговори са Турском о могућем приступању ове земље ће да наиђу на брдо различитих препрека. Постоји отворено противљење појединих земаља уласку ове муслиманске земље у ЕУ. Ово је најочигледније у Француској, Аустрији, Кипру и Немачкој. Једна од значајних препрека је и виђење да је ислам 'политички покрет који прави маскараду као религија.' ('Leading article: An end to tolerance', The Sunday Times, 12.2.2006. Постоји међудржавна Организација исламских држава (Organization of the Islamic Conference) која заступа интересе преко 50 држава чланица и која има сталну делегацију при УН. Било би занимљиво видети реакцију 'међународне заједнице' на оснивање Организације православних држава под вођством Русије (или Грчке) или на оснивање Организације хришћанских држава која би унутар УН заступала сопствене интересе.)

Иако је то потпуно против темељних и правно загарантованих принципа о слободи кретања робе, услуга, капитала и људи унутар ЕУ, Француска и Шпанија покушавају да блокирају куповину домаћих предузећа из области енергетике од стране фирми које су из других земаља партнера у ЕУ. Исто покушава да учини и Пољска у области банкарства. Такав нови национални протекционизам може озбиљно да уздрма јединствено тржиште у ЕУ и доведе у питање скоро пола века економске интеграције. (G. Parker, 'Barbed response: how Europe could be rent asunder by barricades to business', Financial Times, 22.3.2006.) Да ли је ЕУ постала преширока и предубока? Да ли велике и снажне земље унутар ЕУ, у овом случају Француска, Шпанија и Пољска, примењују у овим случајевима основни геополитички закон да земље увек првобитно доносе одлуке у корист сопственог националног интереса?

• **Да ли вреди улазити у организацију која пуца по шавовима?**

- Надам се и волео бих да то није случај са ЕУ. Али једно су осећања и жеље, а друго је сурова, немилосрдна и променљива стварност. ЕУ је у кризи која има више димензија: административно-уставно устројство; буџет; незавршено економско, политичко, финансијско и миграционо прилагођавање на источно проширење; визија будућности ЕУ; проблеми повезани са монетарном унијом, да споменемо само нека.

Ко је могао да претпостави 1980. како ће свет и Европа да изгледа 1990? То није пошло за руком ни занесењацима из академских кругова. Први геополитички закон је да земље увек доносе одлуке и покрећу акције првенствено у сопственом националном интересу. Други општи геополитички закон је да земље увек доносе одлуке и покрећу акције првенствено у сопственом националном интересу.

литички закон је да се политичка стварност често брзо и лако мења. Због тога су предвиђања будућности дужа од рецимо пет година подложна врло великим грешкама и промашајима.

Поједине државе и савези се (релативно брзо) распадају и стварају се нови. Постојећи савези мењају свој садржај и смисао. Француска, земља оснивач ЕУ или Европске економске заједнице како се звала 1957, губи дозу интереса за ЕУ јер после источног проширења ЕУ не може више да пројектује своје националне интересе преко интереса ЕУ. Геополитика се променила. Француско и холандско 'не' уставу ЕУ 2005. није било противљење Француза и Холанђана будућој ЕУ, већ делом противљење томе шта је ЕУ већ постала. ЕУ је у уставној кризи, а уставна будућност јој је неизвесна.

ЕУ је постала и остала изразито слојевита организација током 1990-тих. Поједини пореде садашње стање ЕУ са стањем у којем је била СФРЈ 1988. Нека врста слојевите или 'скраћене' ЕУ ће сигурно да опстане (рецимо зона слободне трговине). СЦГ је јако мала земља која треба да учини напоре да се прилагоди ЕУ. Касно је, али не и прекасно успоставити чвршће и дубље односе са ЕУ.

• **Да ли се у ствари СЦГ уопште нешто и пита у вези са својим приступањем ЕУ?**

- Формално-правно да. Реално, врло мало. Ако политичари у ЕУ одлуче да приме СЦГ у своје чланство, то може да се спроведе по врло кратком поступку. Погледајте пример Словачке.

Или други пример који се тиче СЦГ. Савет Европе (Стразбур) је међудржавна организација искључиво демократских земаља која се залаже између осталог, али првенствено за демократију; за права грађана; слободу штампе, медија, збора и договора; владавину права; и томе слично. И овде постоје правила за приступање. Земља која крши права за која се залаже Савет Европе не може да буде примљена у његово чланство. То је јасно. Све земље чланице ЕУ су и чланице Савета Европе. И шта се догађа? Како се правила примењују у пракси? СЦГ је позвана и примљена у пуноправно чланство Савета Европе у марту 2003. Да се подсетимо: то је време ванредног стања и пуног замаха акције 'Сабља' када су демократска права била укинута у Србији. Савет Европе није чекао уобичајених и очекиваних 'академских 15 минута' да прође Сабља и да се врате одузета демократска права, па тек потом да прими СЦГ у своје чланство. Демократска права су била отета јер се и даље споре правници и политичари о томе да ли је ванредно стање донето на правно ваљани начин или не.

• **Да ли је за богатство и привредни напредак земље неопходно чланство у ЕУ?**

- Не, али не мора да буде на одмет. Швајцарска и Норвешка имају највећи доходак по становнику у Европи и међу првима су на свету, а нису чланови ЕУ. Имају посебан уговор о слободној трговини индустријским производима и то им је довољно.

• **Због чега је важно да СЦГ приступи ЕУ?**

- Због учешћа у животу породице стабилних и демократских европских држава.

• **Који је став Мирослава Јовановића у вези са приступањем СЦГ ЕУ?**

- Тај став је одавно изнесен у чланку под насловом 'Подлога за брже размишљање' и објављен је у Економској политици 14.3.1988. Чланак је био исход мојих јавних предавања и наступа годину дана раније. Залагао сам се за подношење молбе за отпочињање преговора о приступању тадашње СФР Југославије ЕУ. Тада је ЕУ била заједничко тржиште и била је издашна у давању фондова неразвијеним подручјима у земљама чланицама. Претпостављам да смо тада преговарали и ушли у ЕУ, а то је било могуће (сетимо се понуде Ђанија де Микелиса и других), све би било лакше, брже, јефтиније и тада би се сигурно избегао рат и тегобе које су следиле. У доба када сам се јавно залагао за приступање ЕУ, не заборавимо да је то било раздобље једнопартијског система, по мом споменутом чланку али и по осталима који су следили у дневној и стручној штампи, одмах је осуто само 'дрвље и камење' са многих страна. И овом приликом одајем признање уредницима, поготово Милутину Митровићу из Економске политике, који су имали воље и храбрости да објаве чланак који није био 'правоверан' у то доба.

Нико ми до сада није показао или указао на неки објављени чланак који се залагао за приступање наше земље ЕУ, а који је био објављен пре мог. То што је негде неко вероватно говорио на ту тему, то није превазилазило границе кућне или неке затворене салонске расправе. Волео бих да знам у ком су тада форуму Савеза комуниста били 1987-88 садашњи велики јавни поборници уласка СЦГ у ЕУ и шта су тада јавно говорили и објављивали, ако су имали шта да кажу на ту тему. Неки од таквих сада седе у разним невладиним организацијама. Овакве групе грађана нико није изабрао на изборима. Оне су ту да 'гурају' поједине специфичне интересе. Неке од оваквих организација су за поштовање (заштита здравља, заштита природе и сл.) док су друге очигледни Тројански коњи и јаничари. Треба јавност да зна ко плаћа такве организације јер ће тада бити јасније порекло и усмерење њиховог деловања.

Сада је ЕУ јединствено тржиште и укључује монетарну унију за 12 земаља, а СЦГ је осиромашила и заостала. Приступање ЕУ је јако отежано јер су стандарди битно пооштрени у односу на 1988, а ЕУ има много мање средстава на располагању за помоћ неразвијеним регионима у односу на њихове потребе. Румунија и Бугарска су потписале уговоре о приступању ЕУ, али нова проширења ЕУ нису никакав приоритет за ЕУ. Приоритет ЕУ је решавање дубоке уставно-административно-управне и политичке кризе у ЕУ.

Треба стремити општим циљевима ЕУ, али у исто време СЦГ мора да направи и прикаже домаћој јавности јасну анализу:

- Шта се и када добија уласком у ЕУ у кратком, средњем и дугом року?

- Колико то стаје и чега морамо да се ускратимо у кратком, средњем и дугом року?

- Каква су искуства земаља које су ушле у ЕУ 2004? Шта ту може да се научи? Да ли су ове земље срећне и задовољне? Пољска, рецимо, постаје све више скептична земља према ЕУ. (Stratfor, 'EU: protectionism versus progress at the EU summit', 23.3.2006.)

Велика опасност на путу ка ЕУ је начин на који се он презентује или намеће народу у СЦГ. У неку руку то се чини на нео-комунистички начин. До 1989. је званична политичка идеја водила у бившој Југославији био комунизам. Сада је та црвена звезда замењена жутом звездом ЕУ. Као што се раније попреко гледало (да будемо благи) на оне који се нису слагали са црвеном звездом, сада се од многих на исти начин гледа на оне који нису за нову (или префарбану) жуту

звезду.

'Ратоборно' презентована ев-ропска интеграција СЦГ од стране многих домаћих политичара на ЕУмунистички начин може само да изазове одбој у народу према ЕУ. Првенствено због тога што се тако нешто већ дуго обећава, чине се озбиљни државни напори на том путу, али ништа опипљиво и видно народ не осећа у стварности. Сетимо се само питања виза. А једном, ако и када се приступи ЕУ, питање је у који ће 'спољашњи' круг унутар ЕУ држава да приступи. Ово се мора јасно унапред предочити народу, али то се на жалост не чини.

Потпуно неодмерена, неодговорна и 'олако обећана брзина' уласка СЦГ у ЕУ до одређене године (неке 2112.) од стране појединих политичара у СЦГ и сласт од користи које ово собом доноси нема никаквог утемељења у стварности. Као што смо видели за такве ствари се СЦГ (у стварности) не пита.

Треба одати признање и поштовање добром делу политичара у СЦГ јер они много знају о политици. Међутим они знају мање о економији, још мање о ЕУ, ништа о њеној унутрашњој динамици и још мање од ништа о њеној будућности. То не зна нико. Не зна се да ли ће 2112. ЕУ да постоји. Да ли ће до тада да дође неки политички или економски цунами и какав ће да буде његов утицај? (Енергетска криза, заразне болести, монетарни шок, терористички напади, рат, природне непогоде, демографска криза,...) Ако ЕУ буде постојала, која ће да буде њена садржина и облик? Да ли ће тако нешто да буде примамљиво за земље да остану у чланству ЕУ? Да ли ће неке да је напусте? (Сетимо се недавних распада разних савезних држава у Европи (СССР, СФРЈ, Чехословачка) или војно-политичких савеза (Варшавски пакт, Савез за узајамну економску помоћ). И сетимо се озбиљних политичких 'закљичања' на верност тим државама и савезима. И сетимо се како је све то прошло. Имајмо истовремено на уму да је будућност појединих држава у ЕУ неизвесна. Постоје снажне регионалне тенденције ка независности. Сетимо се само Белгије (фламмански и валонски део), Шпаније (Каталонија и Баскија), севера Италије, Француске (Корзика), Британије (Шкотска, Велс и Северна Ирска). Да не спомињемо Балкан, Блиски исток, Африку или Азију Шри Ланка, Филипини, Кашмир,...) Да ли ће још увек да постоји монетарна интеграција у ЕУ и да ли ће још увек да постоји евро? (Од 2010. почиње масовни одлазак генерације рођене после Другог светског рата у пензију. Доћи ће до великог притиска на државне буџете у земљама у којима држава гарантује пензије. Биће изузетно тешко одржив аранжман унутар еврозоне о задржавању буџетског дефицита до 3% од друштвеног производа. Или ће доћи до снижења гарантованих пензијских обавеза (ово може да изазове масовне протесте) или ће доћи до великог и нежељеног 'земљотреса' унутар еврозоне (који може можда да се предвиди). Обратите велику пажњу на еврозону по овом питању у раздобљу 2010-15. Уз ово, земље у еврозони имају заједничку монетарну, али не и заједничку фискалну политику што отежава функционисање зоне монетарне интеграције.) Да ли ће таква ЕУ да буде прихватљива, примамљива и потребна СЦГ (ако и она буде постојала)? Све то треба укључити у јавно разматрање и одлучивање. Али на народу је да на крају одлучи. Фестина ленте! (Потрчи полако.) •

